

Espoon ympäristöyhdistys ry
espoo@sll.fi

VALITUS
21.9.2023

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
helsinki.hao@oikeus.fi

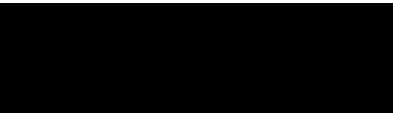
1

Asia: Valitus Paciuksentien asemakaavan hyväksymispäätöksestä 16.8.2023

Päätös, josta valitetaan: Espoon kaupunkisuunnittelulautakunnan päätös 16.8.2023 § 80: Paciuksentie, asemakaavan hyväksyminen, alue 633400, 65. kaupunginosa Högnäs.

Valittaja ja prosessiosoite:

Espoon ympäristöyhdistys ry - Esbo miljöförening rf

Valitusoikeuden peruste

MRL 191 §:n mukaan on rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan oikeus valittaa kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevasta päätöksestä.

Espoon ympäristöyhdistys ry on rekisteröity paikallinen yhteisö, joka toimii Espoossa ja jolla on jäseniä n. 1700. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää luonnon- ja ympäristönsuojelua sekä vaalia luonnonympäristöä, maisemaa ja kulttuuriperintöä sekä kaupunkiympäristön säilymistä luonnonlaatuun monimuotoisena ja viihtyisänä. (Liite 1: Espoon ympäristöyhdistys ry:n säännöt.)

Valitusaika ja tiedoksisaanti

Valitusaika on 30 päivää. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Päätöspöytäkirja on julkaistu yleisessä tietoverkossa 23.08.2023 (Liite 2).

PERUSTELUT

Espoon ympäristöyhdistys (valittaja) katsoo, että asemakaava on maankäyttö- ja rakennuslain sekä luonnonsuojelulain vastainen tässä esitettävien valitusperusteiden nojalla. Kaikkiin valitusperusteisiin liittyy olennaisesti lähes täydellinen hankkeen merkittävien vaikutusten tunnistamisen ja niihin liittyvien, asemakaavalta edellytettävien selvitysten puuttuminen ja siten asemakaavan sisältövaatimusten toteutumisen todentamatta jääminen.

Valittaja varaa tilaisuuden täydentää valitustaan esittämällä valitusperusteita tukevia tarkentavia perusteluita käsitteilyn aikana.

Valitusperuste 1

Asemakaavan tulee MRL 9§:n mukaan perustua riittäviin selvityksiin. Selvitykset on tehtävä ja niiden on oltava riittäviä mm. sen edellytyksenä, että voidaan varmistua kaavan toteuttavan MRL 54 §:n asemakaavan sisältövaatimukset mm. sen osalta, että ”...luonnonympäristöä tulee vaalia eikä siihen liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää.”

Asian tullessa vireille voimassa olleen LSL 64a §:n mukaisesti ”Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.”

Lain 65:1 §:n mukaan ”Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.”

Asemakaava on edellä esitettyjen vaatimusten ja siten lain vastainen.

Asemakaava ja sen toteuttamisen edellyttämät toimenpiteet sijoittuvat kokonaisuudessaan Matalajärven Natura-alueen valuma-alueelle ja Natura-alueen välittömään läheisyyteen. Kaavaan ei kuitenkaan ole sisällynyt mitään selvityksiä sen toteuttamisen vaikutuksesta Matalajärven Natura-alueen suojeluperusteiden ja muulle alueella esiintyvän EU:n luontodirektiivin ja LSL:n mukaan suojelua edellyttävälle lajistolle. Kyseisiä seikkoja ei päätökseen sisältyvän kaava-selostuksen perusteella ole mainittu eikä siten tunnistettu.

Matalajärven Natura-alueen suojelutavoitteisiin keskeisesti liittyvä veden laatu on pitkään ollut kriittisesti heikentyneessä tilassa, eikä järvi ja sen vedenlaadusta riippuvainen, Natura-suojeluperusteena oleva lajisto asiantuntijoiden mukaan kestä siihen vähäisintäkään lisäheikennystä. Tämä koskee erityisesti hentonäkinruohoa, joka on yksi maailman uhanalaisimmista ja maassamme tiukinta suojelustatusta nauttivista kasvilajeista (mm. luontodirektiivin II ja IVb, LSL 42 §, 46 § ja 47 §). Tällä hetkellä vielä hyväksyntäkäsittelyssä olevassa Högnäsin asemakaavassa, joka rajautuu Paciuksentiehen ja on perustelu Paciuksentien asemakaavan tarpeelle, on edellytetty edellä mainittua LSL 65 §:n mukaista arviointia mm. rakentamisen edellyttämiin toimenpiteisiin todennäköisesti liittyvien vesistövaikutusten vuoksi. Valittaja katsoo, että asemakaavan, joka sisällöltään merkitsee kadunrakentamista ja siihen tyyppillisesti tarvittavia merkittäviä maanmuokkaustoimenpiteitä, omat ja erityisesti yhteisvaikutukset muiden maanrakentamista sisältävien hankkeiden kanssa olisi asianmukaisesti tullut vaikutuksiltaan arvioida vastaavasti.

Paitsi että kaava-alue sijaitsee Matalajärven valuma-alueella, se on kokonaisuudessaan mittavia hienojakoisia kiintoainepäästöjä tyyppillisesti aiheuttavaa ja ravinteikasta savista peltomaata. Siitä aiheutuvat vesistöpäästöt ovat teknisesti vaikeasti hallittavia ja tulisivat siksi – vaikka niitä pyrittäisiin lieventämäänkin – aiheuttamaan väistämättä lisäkuormitusta ja heikennystä em. luontoarvoille, joiden tila ei sitä pienimmässäkään määrin kestä.

Valittaja katsoo, että hankkeen näennäinen vähäisyys sellaisenaan ei ole itsestään selvä osoitus siitä, että hankkeessa ei olisi tarpeen tehdä selvityksiä mm. edellä mainittujen vaikutusten suhteen.

Ratkaisevaa on tunnistaa kaavan vaikutusalue ja ne piirteet siinä, joihin kaavalla voi (mainitusta vähäisyydestään riippumatta) olla merkittäviä vaikutuksia. Toisin sanoen, kaavan vaikutuksia ei määrittele eikä niiden vaikutusten merkittävyyden ymmärtämiseksi riitä yksinomaan kaavan vaan myös ja ennen kaikkea sen vaikutusalueen tarkastelu. Edellä perustellun pohjalta asemakaavan ei voida katsoa täyttävän MRL 9:1 §:n vaatimuksia selvittämisestä ottaen huomioon ”kaavan tehtävä ja tarkoitus” eikä MRL 9:2 §:n vaatimusta vaikutusten selvittämisestä ”tarpeellisessa määrin”.

Valitusperuste 2

Paitsi Natura-alueen suojeluperusteena olevalle lajistolle, kaavasta voi kyseisellä alueella aiheutua luontodirektiivin ja LSL: vastaisia vaikutuksia myös viitasammakolle (luontodirektiivin IVa), jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen on LSL 49§:n mukaan kiellettyä.

Lajin pääkaupunkiseudun todennäköisesti merkittävimmän populaation tärkein lisääntymispaikka sijaitsee asemakaavan välittömällä vaikutusalueella. Valittajan saaman asiantuntijanäkemyksen mukaan kyseinen populaatio ja sen lisääntymispaikka ovat lajin suojelutason kannalta poikkeuksellisen arvokkaita ja niihin kohdistuvalla, alla kuvattavalla heikennyksellä voi olla pitkään vaikuttavia kielteisiä vaikutuksia. Kaavan toteuttamiseksi tarpeellisten ja kaavasta jo edellisessä kohdassa kuvattujen suoraan aiheutuvien vaikutusten tiedetään olevan lajin lisääntymistä vaarantavia. Erityisesti savimaasta aiheutuva kiintoainepäästö heikentää lisääntymispaikan olosuhteita aiheuttaen kudun tuhoutumista, ja Paciuksentien rakentamisesta aiheutuva päästö kohdistuisi suoraan lisääntymispaikkaan.

Haitasta ja siten sen selvittämis- ja estämistarpeista on jo konkreettisia osoituksia. Keväällä 2023 Espoon ympäristötoimi selvitti puheena olevaan Matalajärven eteläisellä luhdalla sijaitsevaan lisääntymispaikkaan kiintoaineesta aiheutunutta samentumista (Liite 3 Hepokorpi maastokäynti 12.4.2023). Samentumisen syyksi raportissa todettiin nimenomaan luhtaan vaikuttavien ojien perkaaminen ja siitä aiheutunut päästö. Nyt käsillä oleva kaava sijaitsee juuri samalla alueella ja tarkoittaa ojien kaivamisen ohella muutakin huomattavasti suurempaa maanrakennustyön tarvetta ja siitä lisääntymispaikalle aiheutuvaa päästöä. Lisäpäästön kestävämmästä lisää se, että Natura-alueeseen ja lisääntymispaikkaan rajautuva peltoviljely kuormittaa sitä jo nyt hyvin runsaasti. Koska maanviljelypäästöön vaikuttaminen on hankalaa ja haitan jatkuminen todennäköistä, ei luontodirektiivin ja LSL:n mukaisesti voida hyväksyä kaavallisesti päätettävissä olevan, eivälttämättömän rakentamisen aiheuttavaa lisäpäästöä, joka asiantuntijanäkemyksen mukaan on potentiaalisesti IVa-lajin lisääntymistä uhkaavaa.

Valittaja katsoo, että kaavassa ei ole tunnistettu viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ja sille potentiaalisesti aiheutuvaa merkittävää ja pitkävaikutteista heikennystä. Näin ollen kaavassa ei myöskään ole yhtään määräystä, jolla heikennystä voitaisiin hallita. Asemakaava on LSL 49 §:n sekä MRL 9 §:n ja 54 §:n vastainen.

Valitusperuste 3

Kaava-alueella sijaitsevien tammien, joista toinen on LSL 23§:n nojalla suojeltu, huomioimisesta on säädetty asemakaavan ainoassa kaavamääräyksessä. Määräys kuuluu seuraavasti:

”Luonnonsuojelulain mukaisena luonnonmuistomerkkinä suojeltu tai kaupunkikuvallisesti merkittävä puu, jonka kasvuolosuhteet tulee turvata. Puu juuristoalueineen tulee suojata työmaa-aikana yhtenäisellä suoja-aidalla.”

Kaavaselostuksen mukaan *”Paciuksentiellä kasvaa kaksi maisemallisesti merkittävä vanhaa tammea, joista pohjoisempi on luonnonsuojelulain mukaisena luonnonmuistomerkkinä suojeltu. Puiden säilyminen turvataan kaavamääräyksellä, jonka mukaan puiden kasvuolosuhteet tulee turvata. Katu on katukartan mukaisesti suunniteltu siten, että se jättää puille riittävän kasvuympäristön. Puut juuristoalueineen tulee suojata työmaa-aikana yhtenäisellä suoja-aidalla.”*

Allieviivaus on valittajan ja kohdistuu tekstinkohtaan, joka ei pidä paikkaansa. Tammien riittävänä pidettävä suojeltava juuristoalue on Espoon ympäristöyhdistyksen saaman asiantuntijanäkemyksen mukaan latvuksen kokoisella alalla (Liite 4: sähköposti Juha Raisio. MML J. Raisio on Suomen johtava tammiasiantuntija.) Katukartan mitoitustietojen perusteella puiden suoja-alueen halkaisija on vain enintään n. 4 m, kun puiden latvukset ovat useita metrejä leveämpiä, ja toisen tammien latvus ylettyy koko nykyisen tien leveydelle. Sama koskee itse kaavakarttaa, joka on valituksen suhteen määrittävä dokumentti.

Lisäksi määräyksen edellyttämä suoja-aita (joka työmailla tyypillisesti on 1–2 metrin korkuinen) ei mitenkään kykene estämään puun rungon ja latvuksen vahingoittamista korkeilla ja raskailla, liikeradoiltaan laajaulotteisilla työkoneilla. Kaavan pohjoinen, samoin kuin Paciuksentien toinen suojeltu, ns. Leinon tammi, ovat vuosien varrella molemmat kärsineet näkyviä ja puita merkittävästi vahingoittaneita järeiden latvusoksien vaurioita raskaiden työkoneiden ja ajoneuvojen takia. Nämä LSL:n vastaiset tapahtumat vahvistavat valittajan huolen aiheellisuuden.

Valittaja katsoo, että kaavamääräys esitetystä muodosta, ilman luonnontieteellisin perustein ja metrimääräisesti määriteltyä suoja-aluetta, yhdessä siinä suhteessa ristiriitaisen ja harhaan ohjaavan puita koskevan kaavakartan mitoituksen kanssa, on pätemätön estämään tammien vahingoittumisen.

Asemakaava ei perustu selvityksiin tammien tosiasiallisesta suojaustarpeesta eikä esitetystä kaavasta aiheutuvien, MRL 54 §:n vastaisien vaikutusten estämistä siten voida todentaa. Hanke on myös LSL:n vastainen, sillä sen toteuttamiseksi tehdyn suunnitelman noudattaminen johtaa todennäköisesti luonnonmuistomerkkin vahingoittumiseen 23:3 §:n vastaisesti.

Valitusperuste 4.

Högnäsin asemakaavaa varten kaavoitettavan Paciuksenkadun toteutuva tuleva liikennemäärä aiheutuisi käytännössä Högnäsin asemakaavaehdotuksen mukaisesta vakituisen asukasmäärän lisäyksestä, joka on vähintäänkin loma-asutuskauden ulkopuolella noin 10-kertainen (1000 % kasvu) nykyiseen verrattuna. Liikennemäärän on kuitenkin tässä kaavassa esitetty kasvavan nykyisestä 500 autosta / vrk vain 750 autoon / vrk. Asukasluvun lisäyksen 1000 %:lla oletetaan siis kasvattavan

autoilun määrää vain 50 %:lla eli 20 kertaa vähemmän. Arvio vaikuttaa varsin alimitoitetulta, etenkin kun sen mahdollisia perusteita ei ole mitenkään avattu, ja siten sitä on pidettävä selvityksen sijasta puhtaasti oletuksena.

Liikennemäärä on kadun laatimiseksi tehtävän asemakaavan keskeinen lähtökohta ja olennaisesti liikkuksen turvallisuuteen vaikuttava tieto.

Myös kaupunkitekniikan keskus on katsonut lausunnossaan, että *”Paciuksentien tilavaraus ei ole riittävä turvallisen katualueen toteuttamiseksi”*. Valittajan näkemyksen mukaan kaupunkitekniikan keskusta on pidettävä keskeisenä asiantuntijana katukaavan valmistelussa. Siitä huolimatta kaavaa ei ole lausunnon perusteella muutettu eikä lisää selvityksiä tehty, vaan vastineessaan kaavoittaja toteaa, että *”Tarkemman katusuunnitelman yhteydessä voidaan arvioida tarkemmin toimenpiteiden riittävyttä.”*

Valittaja toteaa, että kadun turvallinen toteuttamismahdollisuus ”kylätieperiaatteella” ja siihen olennaisesti liittyvä em. tilavaruuskysymys riippuvat vahvasti mm. todellisesta liikennemäärästä ja sen riittävän tarkasti ja epävarmuudet huomioiden tehdystä selvittämisestä. Asemakaavan vaikutukset tulee selvittää ennen kaavan hyväksymistä, eikä niiden selvittäminen myöhemmin ”*Tarkemman katusuunnitelman yhteydessä*” korvaa vaatimusta.

Lisäksi, mikäli kadun mitoitusta ja toteutustapaa muutettaisiin, sillä voisi olla entistäkin suurempia, selvittämistä edellyttäviä edellisiin valituskohtiin 1–3 liittyviä vaikutuksia. Näitä ei voi tehdä jälkipainotteisesti, vaan ne on oltava ratkaistuna jo kaavoituksessa.

Kun kaavan keskeiset lähtökohdat on selvitetty riittämättömästi, ei se täytä MRL 9 §:n vaatimusta, eikä siten voida osoittaa MRL 54 §:n vaatimuksen liikenteen turvallisesta järjestämisestä täyttyvän.

Yhteenveto

Paciuksentien asemakaavaa ollaan laatimassa yksinomaan Högnäsin asemakaavan toteuttamisen edellytyksenä, ja katukaavan tarpeellisuus riippuu yksinomaan Högnäsin kaavan toteutumisesta. Valittaja katsoo edellä esitetyin perustein, että asemakaava ei ole lainmukainen ja se tulee kumota. Lainmukaiseksi saatettunakin kaavan hyväksyntä ja toteutustapa on tarpeellista sitoa Högnäsin asemakaavan toteutumiseen, jottei mm. edellä mainituille suojeluarvoille aiheuteta tarpeetonta ja perusteetonta haittaa.

Valittaja täydentää tarvittaessa tässä esitettyjen valitusperusteiden perusteluita mm. Högnäsin asemakaavan vaikutuksiin liittyvien seikkojen ja niiden todentamisen osalta kyseisen kaavan edetessä.

Espoossa 21.9.2023

Espoon ympäristöyhdistys ry

varapuheenjohtaja

sihteeri

LIITTEET

Liite 1: Espoon ympäristöyhdistys ry:n säännöt

Liite 2: Espoon kaupunkisuunnittelulautakunnan päätöspöytäkirja 16.8.2023

Liite 3: Hepokorpi maastokäynti 12.4.2023

Liite 4: Sähköposti [REDACTED]